

ביאורים

שלוש הסוגיות המתבררות בסעיפים אלה ממשיכות את הקו היסודי שאותו למדנו בסעיף הקודם. למדנו על כך שהדרך שאנו מונים את ימי האנושות קשורה באדם המתבונן. בהקשר שלנו, המדובר הוא על עם ישראל, הוא המגלה את תמונת העל ההיסטורית; הוא החושף את הקו האחד החורז בין הדמויות השונות שאליהם מתגלה העניין האלוהי במהלך ההיסטוריה. (מעניין לציין בנוגע לעובדה זו, שההיסטוריה העברית לא נרשמה בצורה מסודרת מן הרגע שבו פסקה הנבואה. כלומר, נקודת המבט על ההיסטוריה קשורה בעם ישראל באופן ישיר להתגלות האלוהית). שלוש הנקודות הנלמדות כאן הן: התגבשות הלשונות, חלוקת הזמן לשבוע והמניין העשורוני. מהו הקו המאחד בין שלוש הנקודות האלה? החבר מסב את תשומת ליבו של המלך אל העובדה המעניינת שבכל שלושת התחומים הללו ישנה מעין הסכמה אוניברסאלית שבשתיקה. כאילו מישוהו קבע מראש שכך העולם יתנהל ויתקיים. מה רוצה החבר ללמד לאור העובדה הזאת? החבר מלמד אותנו לשים לב לכך שישנם עקרונות המוסכמים כיום על האנושות כולה אך נראה שאינם מתחילים ממעשי בני האדם. מקורם של עקרונות אלה הוא מיוצר האדם. ידיעה זו היא מעין מדרגת מעבר המסייעת בידינו להבין שישנה מדרגה עולמית שלא מתחילה ממעשי בני האדם וכשרונה המיוחד הוא להיות קשורים ודבוקים לאלוהים - 'ואתם הדבקים בה' אלוהיכם...' זוהי הבחירה בעם ישראל. בחירה שאיננה מתחילה ממעשינו. לסיום, מקשה הכוזרי ממקורות חיזוניים הודיים - אנו יודעים כיום שאין רצף כרונולוגי בהיסטוריה ההודית. גם בינם לבין עצמם קיימות שיטות שונות לתיארוך ספריהם. כך גם מתוכנן הספרים עולה תחושה של חוסר עקביות וחוסר רצינות. מדברים אלה מלמד החבר שישנן קושיות שאין טעם להתייחס אליהן.

הרחבות

1. נושאי הפסקה

נראה שהחבר סוטה מהנושא המרכזי של בחירת עם ישראל ונוגע במספר נושאים שנראים צדדיים; א. התפתחות הלשונות. ב. שבוע בן שבעה ימים. ג. המניין של עשרה. אך כל אלו מרגילים את אוזנו של מלך כוזר לכך שיש "עניינים שהשתרשו בעולם באופן התפתחותי בתהליך ארוך... אין לנו שליטה על מהלכים אלה אך דרך ההתבוננות בהם אני מתרגלים לראות ולהבין את המשמעות של הופעת שם ה' בעולם לאט לאט ובהדרגה" (הרב שלמה אבינר, פירוש לכוזרי א, עמוד 173) ומכאן להבנה על מציאות עם קדוש כחלק מהופעת שם ה' בעולם.

2. התפתחות הלשונות

האם אָתָּה סָבוּר שֶׁהַלְשׁוֹנוֹת קְדוּמוֹת. הכוזרי אומר שמצד אחד נראה לו שהשפות התפתחו במהלך השנים אך מצד שני אינו רואה אף שפה שנוצרת, אלא כל השפות בימינו התקבלו מהדורות הקודמים. את התופעה הזאת אומר החבר אפשר להסביר בכך שהייתה פעם שפה אחת לכלול, לשון הקודש, השפה העברית. בשפה זו דיבר כל העולם. לאחר דור הפלגה התרחקו העמים זה מזה ונוצרו הלשונות. השפות לא כללו להתפתח אם לא הייתה לפני כן שפה שבה התקשרו. הדבר מעיד שהבורא חידש את העולם וברא אותו, נתן את שפת הקודש לאדם הראשון וצאצאיו ולבסוף הגיעה לאברהם אבינו. [ועיין מלחמות ה' לרלב"ג מאמר ו חלק א פרק טו שמאריך בעניין זה].

3. המספר עשר

איִזָּה טָבַע מְבִיא לְעַמֵּד בְּעֵשְׂרָה. במאמר ד פסקה כז החבר ממשיך לדבר על מספר זה וכותב: "לא תגיע אלי בדרכים האלה, אך במי ששמתיו שליח ביני ובין ברואי, רוצה לומר הנביאים והתורות האמיתיות. והוגדר בספר הזה (ספר יצירה) בסוד העשרה האחדים שמסכימים עליהם במזרח ובמערב, מבלתי שיביא אל זה טבע ולא יכריעם שכל, אבל סוד אלהי".

שאלות לדיון

החבר מתייחס כאן לסוגיית קדמות הלשונות. מה משמעות השפה לחיינו? מה אנחנו מנסים להביע כשמדברים ב'סלנג'?

החבר מזכיר נתונים תרבותיים בסיסיים המשותפים לכל בני האדם. מה המשמעות של השיתוף בין שונים? האם ישנה השפעה חיובית מהיותנו 'כפר גלובלי'?

הצלחת הדר בת רבקה

גג אָמַר הַחֲבֵר: הָאֵם אָתָּה סָבוּר שֶׁהַלְשׁוֹנוֹת קְדוּמוֹת, אִין רֵאשִׁית לָהֶן?

נד אָמַר הַפּוֹזְרִי: לֹא כִי, אֶלָּא הֵן חֲדָשׁוֹת, מְסַכֵּם עֲלֵיהֶן, מוֹרָה עַל זֶה חֲבוּרָן מִן הַשְּׁמוֹת וְהַפְּעָלִים וְהַמְּלֻחוֹת, וְאֶלָּה מִן הָאוֹתִיּוֹת הַלְּקוּחוֹת מִמוֹצְאֵי הַדְּבוּר.

נה אָמַר הַחֲבֵר: הָרֵאשִׁית בּוֹדָה לְשׁוֹן מְלַבּוֹ אוֹ שְׁמַעְתָּ עֲלֵיוֹ?

נו אָמַר הַפּוֹזְרִי: לֹא רֵאשִׁיתִי וְלֹא שְׁמַעְתִּי, וְאִין סִפֵּק שֶׁהֵן הַתְּהוּוֹ בְּדוֹר מִן הַדּוֹרוֹת, וְלֹא הֵיִתָּה לְפָנַי כִּן לְשׁוֹן שְׁמֻסָּכֵם עֲלֵיהֶן, מִהֲסַפְּמַת עִם זֹלַת עִם עַל לְשׁוֹן.

זו אָמַר הַחֲבֵר: הַשְּׁמַעְתָּ עַל אִמָּה הַחֹלְקַת בְּשָׁבוּעַ הַיְדוּעִי, שֶׁהִתְחַלְתוּ מִיּוֹם רֵאשׁוֹן הַשְּׁבוּעִי וְהִשְׁלַמְתוּ בְּשַׁבָּת? וְהָאֵם יִתְכַן שִׁישׁוּוּ בְּזֶה אֲנִשִּׁי סִין עִם אֲנִשִּׁי הָאִיִּים הַפְּעַרְבִּיִּים מִבְּלִי הַתְּחִלָּה וְאִסְפָּה וְהִסְפָּמָה?

זח אָמַר הַפּוֹזְרִי: לֹא יִתְכַן זֶה אֶלָּא בְּהִסְפָּמָה מִן הַפֶּלֶל, וְזֶה רְחוּק, אוֹ שִׁיְהִי הָאֲנָשִׁים כָּלָם בְּנֵי אָדָם, אוֹ בְּנֵי נֶחַ, אוֹ אַחַר זֹלַתְם, וְיִהְיֶה הַשְּׁבוּעַ מְקַבֵּל אֶצְלֵם מֵאֲבֵיהֶם.

נט אָמַר הַחֲבֵר: זֶה רְצִיתִי. וְכֵן גַּם מְנַן הָעֵשְׂרָה, מְסַפְּמִים בְּנֵי הָאָדָם עֲלֵיו בְּמִזְרַח וּבְמִעֶרֶב. הַסְּפִירָה הָעֵשְׂרוֹנִית אִיזָּה טָבַע מְבִיא לְעַמֵּד בְּעֵשְׂרָה, אִם לֹא מְפָנִי שֶׁהוּא מְקַבֵּל מִמִּי שֶׁהִתְחִיל בּוֹ?

ס אָמַר הַפּוֹזְרִי: אִיךְ אִין מְפָרִיעַ לְאֲמוּנָתְךָ זֹ מַה שְׁמֻסְפֵּר עַל אֲנִשִּׁי הַדּוֹ כִּי יֵשׁ אֶצְלֵם שְׂרִידִים וּבְנֵינִים, שְׁבָרוּר לָהֶם כִּי הֵם בְּנֵי אֶלְף אֶלְפִים מִן הַשָּׁנִים?

סא אָמַר הַחֲבֵר: הִיָּה זֶה מְפָרִיעַ לְאֲמוּנָתִי אִלוֹ נִמְצָאָה דְעָה מְדִיקָת, אוֹ סִפֵּר דְבָרֵי הַיָּמִים שְׁמֻסְפִּמִּים עֲלֵיו הַמּוֹן עִם בְּלִי מַחְלָקַת. וְלֹא יִמְצָא זֶה, אֶלָּא הֵם אִמָּה מְזַנְחָת, וְאִין אֶצְלֵם דְבָר בְּרוּר, וְהֵם מְכַעֲסִים אֶת אֲנִשִּׁי הַדְּתוֹת בְּכֹגוֹן אֶלָּה הַדְּבָרִים, כְּמוֹ שֶׁהֵם מְכַעֲסִים אוֹתָם בְּצַלְמֵיהֶם וְטִלְסָמְאוֹתֵיהֶם וְתַחְבּוּלוֹתֵיהֶם וְאוֹמְרִים שֶׁהֵם מוֹעִילִים לָהֶם, וְלוֹעֲגִים לְמִי שְׁאוֹמֵר כִּי יֵשׁ אֶצְלוֹ סִפֵּר מֵאֵת אֱלֹהִים. וְהַנְּחָה זֹ מְצוּיָה בְּסִפְרִים מְעֻשִׂים, חֲבָרוּם יְחִידִים מְבִנֵי אָדָם, יִתְפַּתֶּה לָהֶם חֲלוּשׁ הַדְּעַת, כְּקֶצֶת סִפְרֵי הָאֶצְטִגְנִינִים שְׁמֻנִיחִים בָּהֶם תְּאָרִיכִים שֶׁל עֵשְׂרוֹת אֶלְפֵי שָׁנִים, אוֹ כְּמוֹ סִפֵּר הָעֵבֶדְהָ הַנְּבִטִית שְׁקוֹרָאִים בּוֹ שְׁמוֹת יְנַבּוּשָׁאָר וְצַגְרִית וְדוֹאָנִי, חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם הִיוּ לְפָנַי אָדָם, וְשִׁנְבוּשָׁאָר הוּא מוֹרוֹ שֶׁל אָדָם, וְהַדּוּמָה לָזֶה.

מוסכם עליהם - בני אדם המציאו מילים וסיכמו ביניהם, כדי לבטא את דעתם ורצונם. **מוציא הדיבור** - הלשון, הגרון, החיך וכדו' המפיקים את צלילי האותיות. **בודה** - ממציא. **מהסכמת עם זולת עם** - הסכמה של כל עם ועם על לשונו. **החולקת בשבוע** - המונה באופן שונה את הזמן ללא חלוקה לשבועות (של שבעה ימים). **מניין העשרה** - הספירה העשורנית שאנו מורגלים בה. **איזה טבע מביא** - מהו הגורם. **לאמונתך זו** - המסורת של הדורות מבריאת אדם הראשון וממילא שנות קיום העולם. **טלמסאותיהם** - קמעות או פסלים קטנים.

